

Právnická fakulta UK

JUDr. Jindřiška Syllová, CSc.

Posudek oponenta diplomové práce

Ústava ČLR de iure a de facto

Tomáš Hlavan

Praha, 2016, 101 str., plus přílohy

Autor nejprve zcela zbytečně věnuje celých 20 stran teoretickému vymezení pojmů, které si dal do názvu práce. Až na str. 21 se dostává k Číně. Poté je už na počátečních stranách vidět prvotní neujasněný přístup k tématu. Místo toho, aby autor zkoumal (aspoň pokud je to možné) realitu, přebírá věty z literatury, která je vždy různě politicky zaměřena a má různé politické cíle, často prorežimní (tedy pro podporu současného režimu v Číně). Např. už na str. 25 je k prozatímní ústavě 1954 text: *„Před tím, než byl finální návrh ústavy po ročním úsilí předložen ke schválení, byl zamýšlený text dán k dispozici široké veřejnosti k celonárodní dvouměsíční diskusi, již se zúčastnilo 150 milionů lidí, kteří předložili celkem 1.16 milionu různých připomínek a návrhů možných změn či doplnění. Takový proces přijímání ústavy založený na celostátní diskusi byl nejenom bezprecedentní situací v čínské historii, ale také ve světových dějinách.“* (v poznámce k textu citováno dílo současného autora z Číny, publikované v angličtině na internetu). Stejného autora poté autor už na str. 27 cituje k období kulturní revoluce: *„...k eskalaci již nepřívětivého právního stavu došlo ve druhé etapě, která byla silně poznamenána obdobím probíhající kulturní revoluce. ČLR se zde ocitla na „legislativním bodě mrazu.“* Těmito citáty je možno ilustrovat celkový autorův přístup k problematice. Autor bohužel o čínské „ústavě de facto“ neví nic a nepíše o ní ani slovo. A to ani v jednotlivých historických obdobích, ani pro stav současný. Z tohoto hlediska je třeba práci hodnotit jako vybočení z tématu, které si však autor určil sám. Ve skutečnosti se jedná o popis toho, co byl autor schopen nastudovat o vývoji ústavního práva de iure, což je částečně modifikováno asi v Číně povolenými komentáři k jednotlivým historickým obdobím. Z hlediska splnění tématu je tedy možno práci hodnotit jako neúspěšnou.

Kladem práce je její výjimečné zaměření na Čínu. Nedostatek západní nebo kritické literatury k čínskému právu, který je způsobem desetiletími, po které nebylo možno studovat reálné fungování práva v Číně, což bohužel ještě neskončilo, neumožňuje napsat práci k tématu

uvedenému v záhlaví práce. Prozatím je možné studovat jen střípky současného fungování právních nástrojů, které jsou prozatím neoddelitelné od politického řízení. Proto je i západní odborná literatura k Číně jen fragmentární. I když se čínská politická elita od řízení právních postupů v posledních 10 letech poněkud vzdálila (politické působení je více zprostředkované než před r. 1989), je politické řízení stále přítomné a stále velmi těžce popsatelné. Vzhledem k obtížnosti materie tedy hodnotím diplomovou práci kladně. Shromáždila poznatky o novelizacích ústavy, popsala základní historické etapy, ukázala v našem kontextu, o čem se v Číně smí a o čem se už nesmí psát. Že tomu tak je, ukazuje např. název, který autor požívá pro krvavé potlačení demonstrací na náměstí Tian An Men - autor událostem asi v souladu s čínskou doktrínou říká „incident na náměstí Nebeského klidu.“

Od str. 39 se autor věnuje novelizacím ústavy přijaté v r. 1982. V r. 1988 bylo umožněno soukromé vlastnictví „v mezích stanovených zákonem.“ Zakázáno je však stále převádění vlastnického práva k pozemkům od státu. Dále je popsána ústavní novela z r. 1999, v níž byl do ústavy zařazen tzv. socialistický právní stát. Autor k tomu konstatuje poněkud neobratně, že jedinou chybou bylo, že „pouze občané byli povinni se řídit právními předpisy, ale sama vláda nemusela.“ Jak známe z naší zkušenosti, komplex totalitního „právního“ státu se projevuje mnohem chytřeji a komplexněji.

Dále podle autora ústavní novela z r. 2004 znamenala přelom v čínském přístupu ke konceptu lidských práv, když zakotvila, že „stát respektuje a chrání lidská práva.“ Ve skutečnosti opravdu šlo o posunutí koncepčního přístupu v politickém vedení, ale s lidskými právy de facto v pravém slova smyslu to mělo společného jen málo.

V dalších kapitolách se autor pokouší z literatury kompilovat postavení komunistické strany, dopad kontinentálního ústavního práva na Hongkong atd. Nepřekračuje však literární přístup, o praxi se vůbec nezmiňuje.

Závěr

Téma práce je příliš ambiciózní, nepodařilo se jej naplnit. Přesto doporučuji práci k obhajobě, odvaha musí být odměněna. Při obhajobě by měly otázky směřovat na současné dění v Číně – jak se provádí např. obrat k právnímu státu – jde o skutečné oddělení soudů a ostatních orgánů od politiky nebo nikoliv? Jak probíhá trestní řízení? Jakým způsobem byli odhaleni korupčníci na nejvyšších místech a instruoval někdo jejich drakonické potrestání?